

ΙΜΕΠΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μετανάστευση στην Ελλάδα: Εμπειρίες - Πολιτικές - Προοπτικές

Τόμος Α΄

Επιμέλεια έκδοσης:

Τζένη Καβουνίδη

Αντώνης Κόντης

Θεόδωρος Λιανός

Ρωσσέτος Φακιολάς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΜΕΠΟ

ΑΘΗΝΑ 2008

Μετανάστευση στην Ελλάδα:

Εμπειρίες - Πολιτικές - Προοπτικές

Επιμέλεια έκδοσης

Τζένη Καβουνίδη

Αντώνης Κόντης

Θεόδωρος Λιανός

Ρωσσέτος Φακιολάς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΜΕΠΟ
ΑΘΗΝΑ 2008

ΤΟΜΟΣ Α΄

- Οι αλλοδαποί στην Ελλάδα, μία πρώτη ανάλυση της γεωγραφικής τους διασποράς και της συμβολής τους στις πληθυσμιακές μεταβολές της τελευταίας δεκαετίας (1991-2001)**
Βύρων Κοτζαμάνης 12-37
- Κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των μεταναστών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας: Αγορά εργασίας και κοινωνική αναπαραγωγή**
Θεόδωρος Ιωσηφίδης, Θανάσης Κίζος, Δημήτριος Παπαγεωργίου, Αικατερίνη Μαλλιωτάκη και Ηλέκτρα Πετράκου 38-51
- Οι επιδράσεις της απασχόλησης των μεταναστών στην ελληνική οικονομία**
Σταύρος Ζωγραφάκης, Αντώνης Κόντης και Θόδωρος Μητράκος 52-69
- Η αποταμιευτική συμπεριφορά και τα εμβάσματα των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα**
Χρήστος Νίκας 70-81
- Η συμβολή των μεταναστών στο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα**
Μαρία Οικονόμου, Παναγιώτης Ζαμπέλης, Ηλέκτρα Πετράκου, Αντώνης Κόντης και Παναγιώτης Νικολόπουλος 82-93
- Μετανάστευση και κοινωνική ασφάλιση: Μία προσέγγιση με βάση δεδομένα ασφαλιστικών ταμείων και της έρευνας ΕΣΥΕ/ ΕΚΚΕ ΕU-SILC**
Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη και Ερίκ Γκαζόν 94-113
- Οικονομικές επιδόσεις των μεταναστών και των γηγενών στην Ελλάδα και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης**
Δάφνη Νικολίτσα 114-131
- Διερεύνηση των μισθολογικών διαφορών Ελλήνων και μεταναστών εργαζομένων στην Ελλάδα**
Μιχαήλ Ντεμούσης, Νίκος Γιαννακόπουλος και Σταύρος Ζωγραφάκης 132-153
- Χαρακτηριστικά και συμμετοχή των μεταναστών στην αγορά εργασίας**
Κωνσταντίνος Κανελλόπουλος 154-173
- Εισροή ειδικευμένων αλλοδαπών και αποδημία Ελλήνων**
Ρωσσέτος Φακιολάς 174-191
- Ντόπιοι και ξένοι στη σύγχρονη αγροτική Ελλάδα**
Χαράλαμπος Κασίμης 192-209
- Επιχειρηματικότητα των μεταναστών στην Ελλάδα**
Θεόδωρος Λιανός και Αναστασία Ψειρίδου 210-227

Μορφές εθνοτικής επιχειρηματικότητας της Αθήνας <i>Γιώργος Μαυρομμάτης</i>	228-247
Η ποιότητα ζωής των οικογενειών μεταναστών επιχειρηματιών <i>Μαρία Λιάπη</i>	248-263
Θέμα εμπειρίας; Πηγές, φορείς και διαδικασίες διαμόρφωσης μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα (1990-2005) <i>Γεωργία Μαυροδμή</i>	264-281
Διεθνείς και ευρωπαϊκές συνιστώσες της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής <i>Ελένη-Ανδριανή Σαμπατάκου</i>	282-297
Ελληνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες πολιτικής για τον έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης <i>Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου</i>	298-313
Το πρόταγμα της ασφάλειας στον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών και οι σημασίες των συνόρων στο 'Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης' <i>Γεώργιος Νικολόπουλος</i>	314-327
Λαθρομετανάστευση: Μύθοι και πραγματικότητες <i>Ασπασία Παπαδοπούλου-Κούρκουλα</i>	328-342
ΤΟΜΟΣ Β΄	
Μετανάστευση, διεθνές δίκαιο και ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών <i>Κωνσταντίνος Μαγκλιβέρας</i>	14-29
Η συνταγματική αρχή του "κοσμοπολιτισμού" των θεμελιωδών δικαιωμάτων <i>Απόστολος Παπακωνσταντίνου</i>	30-45
Ανθρώπινα δικαιώματα, δικαιώματα ημεδαπών και δικαιώματα αλλοδαπών <i>Βασίλης Τζέμος</i>	46-57
Η αρχή της μη διάκρισης ως βασική αρχή κοινωνικής ένταξης των μεταναστών <i>Ελένη Καλαμπάκου</i>	58-69
Κοινωνικά δικαιώματα, ιδιότητα του πολίτη και μετανάστες <i>Ακρίτας Καϊδατζής</i>	70-83
Καταστολή της λαθρομετανάστευσης και κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των οικονομικών μεταναστών <i>Χαράλαμπος Παπαχαλαράμπος</i>	84-97

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

*Μαρία Οικονόμου**, *Παναγιώτης Ζαμπέλης***, *Ηλέκτρα Πετράκου****, *Αντώνης Κόντης***** και *Παναγιώτης Νικολόπουλος******

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μετανάστευση αποτελεί ένα ζήτημα στη δημόσια συζήτηση στην Ελλάδα και την Ευρώπη το οποίο συνδέεται μεταξύ άλλων και με την κοινωνική ασφάλιση και κυρίως με τη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος. Λόγω των δημογραφικών προβλημάτων, της γήρανσης του πληθυσμού και της διατάραξης της ισορροπίας στην κατανομή μεταξύ ασφαλισμένων και συνταξιούχων, ο ρόλος της μετανάστευσης τονίζεται πολλές φορές ως θετικός και καταλυτικός για την επιβίωση του συστήματος. Σε αυτή την εργασία¹ διερευνάται η συμβολή της μετανάστευσης στο ασφαλιστικό σύστημα, με κριτήριο την ανταποδοτικότητα, σε βάθος χρόνου, εισφορών-παροχών στους ασφαλιστικούς φορείς για τους μετανάστες.

Μετανάστευση και κοινωνική ασφάλιση

Η λειτουργία και η αποτελεσματικότητά των ασφαλιστικών συστημάτων στην Ελλάδα και την Ευρώπη αποτελούν ζητήματα τα οποία απασχολούν τη δημόσια συζήτηση και τη χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής. Ιδιαίτερα λόγω των δημογραφικών προβλημάτων και της δημογραφικής γήρανσης, αυτή η συζήτηση περιλαμβάνει και το ζήτημα της μετανάστευσης με το γενικό ερώτημα αν οι μετανάστες μπορούν να συμβάλουν θετικά στα ασφαλιστικά ταμεία. Στα κράτη όπου η υπογεννητικότητα και η γήρανση χαρακτηρίζουν τον πληθυσμό, επικρατεί η αντίληψη ότι οι μετανάστες και οι μετανάστριες έχουν θετική συμβολή στην κοινωνική ασφάλιση (Cichon et al. 2003). Σε αυτή την εργασία εξετάζεται η συμβολή της μετανάστευσης στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα για τα επόμενα χρόνια.

* Αδειούχος Αναλογιστής, FHAS, και Λέκτορας, Τμήμα Στατιστικής και Αναλογιστικών Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

** Αδειούχος Αναλογιστής στην Ελλάδα και την Κύπρο, FHAS, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Hewitt Associates SA.

*** Λέκτορας, Τμήμα Γεωγραφίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

**** Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

***** Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Τμήμα Στατιστικής και Αναλογιστικών-Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

¹ Η παρούσα εργασία αποτελεί μέρος του έργου "Αναλυτική μελέτη για τις επιπτώσεις του μεταναστευτικού φαινομένου στην κοινωνική ασφάλιση" του ΙΜΕΠΟ, που εκπονείται από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Πρέπει να επισημανθεί ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι μελέτες που εξετάζουν το ρόλο της μετανάστευσης, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στην επίλυση του προβλήματος της γήρανσης του πληθυσμού και του συνταξιοδοτικού συστήματος υποστηρίζουν ότι και η θετική συμβολή της μετανάστευσης στο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι προσωρινή καθώς και ότι η μετανάστευση είναι μόνο ένας από τους πολλούς παράγοντες που επιδρούν στην παραπάνω σχέση (United Nations 2000, Coleman 2002 και Blake and Mayhew 2004).

Όμως, πριν παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα αυτής της αναλογιστικής μελέτης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το συνταξιοδοτικό σύστημα στην Ελλάδα είναι δημόσιο διανεμητικό και ότι η χρηματοδότησή του βασίζεται στις εργασιακές εισφορές. Οι συντάξεις πληρώνονται από τις εισφορές των σημερινών εργαζομένων, εργοδοτών και από κρατικές ενισχύσεις (φορολογία). Τα προβλήματα των ασφαλιστικών ταμείων οφείλονται σε ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες οι οποίοι οδηγούν στη μείωση των εσόδων τους – κάτι που συνήθως παραβλέπεται (Χλέτσος 2003: 105). Ορισμένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ασφαλιστικά ταμεία είναι η εισφοροδιαφυγή και η ανασφάλιστη εργασία. Σύμφωνα με τα στοιχεία² του ΙΚΑ και του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, ετησίως η εισφοροδιαφυγή ξεπερνά τα 4,5 δισεκ. ευρώ και ανέρχεται στο 20% των εσόδων των ασφαλιστικών φορέων. Αυτό το ποσοστό εκτιμάται ότι μειώνει κατά 7 ολόκληρα χρόνια το όριο αντοχής (οικονομική βιωσιμότητα) του ασφαλιστικού συστήματος. Επίσης, υπηρεσίες των ασφαλιστικών ταμείων εκτιμούν ότι η εισφοροδιαφυγή αυξήθηκε από 16% σε 20% το διάστημα 2003-2006. Ο αριθμός των ανασφάλιστων εργαζομένων εκτιμάται ότι είναι περίπου 1.100.000 άτομα (Πανελλήνια Ομοσπονδία Προσωπικού Οργανισμών Κοινωνικής Πολιτικής – Π.Ο.Π.Ο.Κ.Π, 2005 στο Μπουρικός 2006).

Το δημογραφικό πρόβλημα σε σχέση με το ασφαλιστικό συνδέεται με τη γήρανση του πληθυσμού λόγω της μείωσης του αριθμού των γεννήσεων και της αύξησης του προσδόκιμου επιβίωσης. Αυτό σημαίνει ότι η αναλογία ασφαλισμένων και συνταξιούχων ανατρέπεται και οι εργασιακές εισφορές δεν φαίνεται να καλύπτουν τα αντίστοιχα έξοδα. Επίσης, η αύξηση του πληθυσμού στην Ελλάδα μετά από τη δεκαετία του 1990 οφείλεται κυρίως στη μετανάστευση και όχι στη φυσική αύξηση του πληθυσμού. Π.χ. ο πληθυσμός της Ελλάδας για το έτος 2001 ήταν 10.970.000. Ο αριθμός των Ελλήνων ήταν 10.167.000 και των αλλοδαπών ήταν 800.000. Για το έτος 2005, ο συνολικός πληθυσμός έφτασε στους 11.083.000, εκ των οποίων 10.213.000 Έλληνες και 870.000 αλλοδαποί (ΕΣΥΕ, 2001 και 2006). Για το διάστημα 1991-2004, όπως παρατηρεί ο Δρεπτάκης (2006), η συνολική αύξηση του πληθυσμού ήταν 889.840 άτομα, με τις γεννήσεις και τους θανάτους να διαμορφώνονται στο 1.437.251 και 1.417.678 αντίστοιχα. Άρα η αύξηση του πληθυσμού οφείλεται μόνο κατά 19.573 στη φυσική αύξηση, ενώ κατά 870.267 οφείλεται στην εισροή πληθυσμού από το εξωτερικό.

² Τα Νέα, 26.09.2006.

Ο πληθυσμός των μεταναστών στην Ελλάδα, με βάση τα στοιχεία της Απογραφής του 2001, ήταν 762.191 (Πίνακας 1). Ο αριθμός των ανδρών ανερχόταν σε 415.552 και των γυναικών σε 346.639. Ο μεταναστευτικός πληθυσμός αποτελούσε το 7% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης των μεταναστών ήταν η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Γεωργία και η Ρουμανία. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, οι απασχολούμενοι μετανάστες (Πίνακας 1) αποτελούν το 92% του συνολικού εργατικού δυναμικού και οι μετανάστριες αποτελούν περίπου το 88%. Σε ό,τι αφορά τους Έλληνες απασχολούμενους, τα ποσοστά συμμετοχής στο συνολικό εργατικό δυναμικό είναι 90% για τους άνδρες και 86,6% για τις γυναίκες (Καψάλης 2006).

Πίνακας 1. Αριθμός απασχολούμενων μεταναστών και ποσοστά στον πληθυσμό και στο εργατικό δυναμικό

	Συνολικός πληθυσμός	Απασχολούμενοι	% πληθυσμού	% εργατικού δυναμικού
Μετανάστες	762.191	391.632	51,4	90,8
Άνδρες	415.552	270.731	65,1	92,0
Γυναίκες	346.639	120.901	34,9	88,1

	Συνολικός πληθυσμός	Απασχολούμενοι	% πληθυσμού	% εργατικού δυναμικού
Έλληνες	10.171.906	3.710.317	36,5	88,8
Άνδρες	4.997.874	2.326.153	46,5	90,2
Γυναίκες	5.174.032	1.384.164	26,8	86,6

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001, Επεξεργασία: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Γ. Κρητικίδης) στο Καψάλης 2006.

Ο συνολικός αριθμός ασφαλισμένων μεταναστών στα τρία βασικά ασφαλιστικά ταμεία, ΙΚΑ, ΟΓΑ και ΤΕΒΕ, για το 2004 φαίνεται να είναι 263.373 άτομα (Πίνακας 2, πηγή: ΙΜΕΠΟ 2006), με το ΙΚΑ να έχει το μεγαλύτερο αριθμό των ασφαλισμένων. Όπως σημειώνει η έρευνα του ΙΜΕΠΟ, το 87,7% των αλλοδαπών που είναι ασφαλισμένοι στο ΤΕΒΕ εγγράφηκαν με το νόμο 2910 του 2001.

Πίνακας 2. Μετανάστες ασφαλισμένοι στα βασικά ασφαλιστικά ταμεία

	ΙΚΑ	ΟΓΑ	ΤΕΒΕ
Σύνολο	207.831	41.817	13.725
Άνδρες	149.336	34.257	-
Γυναίκες	58.494	7.560	-

Πηγή: ΙΜΕΠΟ 2006.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Βάσης Δεδομένων του Υπουργείου Εσωτερικών για το έτος 2003-04 (Πίνακας 3), οι κύριοι λόγοι έκδοσης άδειας παραμονής είναι οικονομικοί και αφορούν στην εργασία (Κόντης κ.ά. 2006).

Πίνακας 3. Κυριότεροι λόγοι έκδοσης άδειας παραμονής στην Ελλάδα 2003/04

Λόγοι	Αριθμός αδειών ανά κατηγορία
Εργασία	465.848
Οικογενειακή συνένωση	81.216
Ανεξάρτητες υπηρεσίες	82.954
Σύζυγοι πολιτών ΕΕ	18.751
Εποχιακή εργασία	16.324

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών.

Η συμβολή ή όχι της μετανάστευσης στο ασφαλιστικό εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων και από την εφαρμογή μεταναστευτικής πολιτικής. Όμως πρέπει να σημειώσουμε ότι ήδη οι μετανάστες υπήρξαν μια καλή πηγή εσόδων για τα ασφαλιστικά ταμεία, αφού τα προγράμματα νομιμοποίησης (1997-8, 2001 και 2005) συνέβαλαν, λιγότερο ή περισσότερο, στην αύξηση των εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων, κυρίως του ΟΓΑ και του ΙΚΑ, από την εξαγορά των ενσήμων των ετών που ήταν ανασφάλιστοι αλλά και από την ασφάλισή τους.

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται η διερεύνηση της συμβολής των μεταναστών και μεταναστριών στα ασφαλιστικά ταμεία, αλλά πρέπει να υπογραμμιστεί, όπως έχει τονιστεί και σε άλλη ανάλογη μελέτη (Μαράτου-Αλιπράντη και Γκαζόν 2006), ότι τα στατιστικά στοιχεία ήταν ανεπαρκή και δημιούργησαν σημαντικά προβλήματα στην πραγματοποίηση και αυτής της μελέτης.

Διερεύνηση της συμβολής των μεταναστών στο ασφαλιστικό σύστημα: μεταβλητότητα μελλοντικών εισφορών και παροχών για τους μετανάστες

Η παρούσα μελέτη διερευνά τη σχέση ασφαλισμένων/συνταξιούχων των μεταναστών σε κάθε ασφαλιστικό φορέα στον οποίο εντάσσονται βάσει της εργασίας τους. Ειδικότερα εξετάζεται η μεταβλητότητα των μελλοντικών εισφορών και μελλοντικών (ασφαλιστικών) παροχών που προκαλείται από την εισσό τους στην αγορά εργασίας. Η προσέγγιση αυτή οδηγεί στον προβληματισμό σχετικά με το πώς θα επαναπροσδιοριστεί η αναλογία ασφαλισμένων/συνταξιούχων στους φορείς της κοινωνικής ασφάλισης και κατά συνέπεια η αναλογία εισφορών/παροχών.

Η αναλογιστική μελέτη ενός πλάνου στοχεύει στη διαπίστωση της κατάστασης βιωσιμότητας αυτού μέσα από τη μελέτη της εξέλιξης των οικονομικών μεγεθών σε βάθος χρόνου. Το διάστημα προβολής των παροχών εκτείνεται μέχρι τη χρονική στιγμή στην οποία εκτιμάται ότι θα καταβληθεί η τελευταία παροχή στον τελευταίο δικαιούχο, κατά την ημερομηνία της αποτίμησης, ο οποίος έχει απομείνει στη ζωή. Δηλαδή η προβολή θα εκτείνεται μέχρι τη χρονική στιγμή κατά την οποία εκτιμάται ότι θα αποβιώσει και ο τελευταίος δικαιούχος συντάξεως από τους υπάρχοντες σε κάθε φορέα κατά την ημερομηνία της αποτίμησης. Η αναλογιστική μελέτη επί της ουσίας αφορά στην αποτίμηση των σωρευμένων υποχρεώσεων, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί μέχρι την ημερομηνία της αποτίμησης, των αναμενόμενων μελλοντικών υποχρεώσεων και των αναμενόμενων μελλοντικών εισφορών. Ως υποχρεώσεις ορίζουμε τις αποδιδόμενες παροχές στον ασφαλισμένο κατά την ημερομηνία εξόδου του από τον φορέα ασφάλισης.

Για την παρούσα αναλογιστική μελέτη λάβαμε υπόψη μας τα παρακάτω χαρακτηριστικά των μεταναστών: το φύλο, το έτος γέννησης, την υπηκοότητα, τον οργανισμό ασφάλισης, το επάγγελμα και το εισόδημα. Σημειώνεται ότι από το σύνολο των αλλοδαπών θεωρήσαμε ως εργαζόμενους εκείνους που βρίσκονται στο ηλικιακό διάστημα από 15 έως 60 ετών, δηλαδή 803 από τα 1.085 άτομα που λάβαμε από την ΕΣΥΕ. Τα Ταμεία στα οποία εντάσσονται οι παραπάνω ασφαλισμένοι καλύπτουν τους κύριους φορείς της κοινωνικής ασφάλισης, δηλαδή το ΙΚΑ, το Δημόσιο, τον ΟΓΑ και το ΤΕΒΕ. Πρέπει να σημειώσουμε ότι οι ασφαλισμένοι μετανάστες που εργάζονται στο Δημόσιο είναι σύζυγοι Ελλήνων που έχουν αποκτήσει την ελληνική υπηκοότητα.

Οι Πίνακες 4 και 5 παρουσιάζουν τον λόγο των αναμενόμενων παροχών ως προς τις αναμενόμενες εισφορές διαχρονικά και για διάστημα που καλύπτει μία εικοσαετία και για την κύρια και για την επικουρική σύνταξη.

Πίνακας 4. Κύρια σύνταξη

Έτος	Αναμενόμενες παροχές	Αναμενόμενες εισφορές	Λόγος αναμενόμενων παροχών/αναμενόμενων εισφορών (%)
2007	1.545	3.605.922	0,04
2008	4.817	3.717.777	0,13
2009	8.522	3.860.907	0,22
2010	12.728	3.977.199	0,32
2011	17.477	4.207.682	0,42
2012	29.400	4.329.396	0,68
2013	94.707	4.497.215	2,11
2014	173.478	4.623.725	3,75
2015	226.356	4.796.107	4,72
2016	306.497	4.926.585	6,22
2017	381.965	5.058.236	7,55
2018	489.385	5.190.780	9,43
2019	617.469	5.323.955	11,60
2020	759.044	5.457.368	13,91
2021	963.265	5.591.199	17,23
2022	1.174.748	5.062.174	23,21
2023	1.508.013	5.023.456	30,02
2024	1.815.434	5.008.495	36,25
2025	2.179.972	4.973.056	43,84
2026	2.541.717	4.946.434	51,38
2027	3.015.652	4.876.392	61,84
2028	3.404.930	4.854.784	70,14

Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 4, οι αναμενόμενες παροχές για ένα μεγάλο διάστημα είναι πάρα πολύ χαμηλές σε σχέση με τις αναμενόμενες εισφορές. Και αυτό διότι η ένταξη των μεταναστών στους ασφαλιστικούς φορείς είναι πρόσφατη και συνεπώς για τουλάχιστον 20 χρόνια δεν θεμελιώνεται συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Μετά την πάροδο όμως της εικοσαετίας, και ακριβώς εξαιτίας του ότι οι μετανάστες θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα, οι αναμενόμενες παροχές προσεγγίζουν σε υψηλό βαθμό τις αναμενόμενες εισφορές και ενδέχεται και να τις υπερβούν. Το ίδιο ακριβώς παρατηρείται και στην επικουρική σύνταξη, γεγονός αναμενόμενο καθώς, για να δικαιωθεί ο ασφαλισμένος κάθε φορέα επικουρικής συντάξεως, θα πρέπει πρώτα να δικαιωθεί κυρίας συντάξεως.

Πίνακας 5. Επικουρική σύνταξη

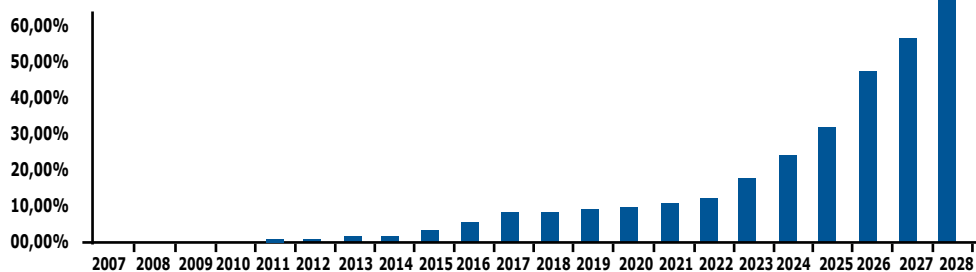
Έτος	Αναμενόμενες παροχές	Αναμενόμενες εισφορές	Λόγος αναμενόμενων παροχών/αναμενόμενων εισφορών (%)
2007	1.346	1.101.666	0,12
2008	4.260	1.136.220	0,37
2009	7.699	1.171.450	0,66
2010	11.729	1.207.232	0,97
2011	16.455	1.243.581	1,32
2012	21.942	1.280.440	1,71
2013	38.199	1.317.871	2,90
2014	55.722	1.356.062	4,11
2015	68.594	1.394.853	4,92
2016	89.045	1.434.105	6,21
2017	108.233	1.473.744	7,34
2018	134.887	1.513.671	8,91
2019	164.739	1.553.798	10,60
2020	202.920	1.594.014	12,73
2021	250.830	1.634.357	15,35
2022	307.765	1.493.850	20,60
2023	401.964	1.480.376	27,15
2024	490.275	1.474.195	33,26
2025	588.353	1.465.358	40,15
2026	685.934	1.459.992	46,98
2027	819.169	1.440.680	56,86
2028	931.603	1.433.363	64,99
2028	3.404.930	4.854.784	70,14

Παρακάτω παρουσιάζουμε και διαγραμματικά για κάθε εξεταζόμενο ασφαλιστικό φορέα τον λόγο των αναμενόμενων παροχών προς τις αναμενόμενες εισφορές:

Κύρια σύνταξη - ΟΓΑ
Λόγος παροχών/εισφορών

Κύρια σύνταξη - ΤΕΒΕ
Λόγος παροχών/εισφορών

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σημαντικός παράγοντας που φαίνεται να έχει τη δυνατότητα να ανατρέψει τις δύσκολες δημογραφικές προοπτικές είναι η μετανάστευση. Η επίδρασή της στα ασφαλιστικά ταμεία και τις συντάξεις θεωρείται θετική, γιατί οι μετανάστες και οι μετανάστριες έχουν ενταχθεί πρόσφατα στην κοινωνική ασφάλιση και υπάγονται στο νέο συνταξιοδοτικό καθεστώς. Εκτιμάται ότι θα περάσουν αρκετά χρόνια για θεμελίωση παροχών, δηλαδή τουλάχιστον για τα επόμενα 20 χρόνια οι μετανάστες και οι μετανάστριες θα "τροφοδοτούν" με τις εισφορές τους τα ταμεία χωρίς να "αξιώνουν" αντίστοιχο επίπεδο παροχών.

Η επίδραση της εισροής των μεταναστών στην αναλογία μη παραγωγικός πληθυσμός (νέοι έως 19 ετών, άνεργοι και συνταξιούχοι ηλικίας 60 ετών και πλέον) προς εργατικό δυναμικό είναι

$$\frac{\text{νέοι} - 19 + \text{άνεργοι} + \text{συνταξιούχοι}}{\text{εργατικό δυναμικό}}$$

και παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα για τα έτη 2000-2004 (Τα πληθυσμιακά στοιχεία 1998-2004 είναι από την ΕΣΥΕ)

Έτος	Χωρίς εισροή μεταναστών	Με αύξηση του εργατικού δυναμικού κατά 5% λόγω εισροής μεταναστών	Με αύξηση του εργατικού δυναμικού κατά 10% λόγω εισροής μεταναστών	Με αύξηση του εργατικού δυναμικού κατά 15% λόγω εισροής μεταναστών	Με αύξηση του εργατικού δυναμικού κατά 20% λόγω εισροής μεταναστών
2000	1,16	1,11	1,06	1,01	0,97
2001	1,19	1,14	1,08	1,04	0,99
2002	1,14	1,09	1,04	0,99	0,95
2003	1,13	1,08	1,03	0,98	0,94
2004	1,12	1,07	1,02	0,98	0,94

Πρέπει να τονίσουμε πάντως ότι μια ευνοϊκή δημογραφική επίπτωση αποτελεί μεν σημαντικό θετικό παράγοντα για το ασφαλιστικό, δεν παύει όμως να είναι προσωρινή, έστω και αν ο χρονικός ορίζοντας του προσωρινού καλύπτει 20 χρόνια. Με άλλα λόγια, δεν σημαίνει ότι είναι η λύση στο πρόβλημα. Εάν δεν ληφθούν σοβαρά μέτρα, τότε κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι μακροπρόθεσμα, όταν θα πρέπει να αποδοθούν οι παροχές στον μεγάλο αριθμό των μεταναστών που σήμερα είναι στην αγορά εργασίας, αυτή η ευεργετική επίδραση δεν θα αντιστραφεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Blake, D. and Mayhew, L. (2004), *Immigration or Bust? Options for securing the future viability of the UK state pension system*, <http://www.lse.ac.uk/ubs/pdf/dp31.pdf>.

Cichon, M., Léger, F. and Knop, R. (2003), "White or Prosperous: How much migration does the ageing European Union need to maintain its standard of living in the twenty-first century?", 4th International Research Conference on Social Security *Social security in a long life society*, Antwerp, 5-7.5.2003.

Coleman, D. (2002), "Replacement migration, or why everyone is going to have to live in Korea: A fable for our times from the United Nations", *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, 357, 583-598.

Ελληνόγλωσση

Δρεπτάκης, Μ. (2006), "Στοιχεία της ΕΣΥΕ", *Η Καθημερινή* 19.11.2006.

ΙΜΕΠΟ (2006), *Ασφαλισμένοι αλλοδαποί στο ΙΚΑ, ΤΕΒΕ & ΟΓΑ για το 2004*.

Καψάλης, Α. (2006), "Μετανάστριες και απασχόληση στην Ελλάδα", Εισήγηση στην Ημερίδα *Γυναίκες και μετανάστευση. Πραγματικότητα και προοπτικές* (διοργάνωση Ρ. Κράτσα και ΙΜΕΠΟ), 30.6.2006.

Κόντης, Α., Ζωγραφάκης, Σ. και Μητράκος, Θ. (2006), *Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν*, ΙΜΕΠΟ.

Μαράτου-Αλιπράντη, Λ. και Γκαζόν, Ε. (2006), "Μετανάστευση και Κοινωνική Ασφάλιση: Μια προσέγγιση με βάση δεδομένα ασφαλιστικών ταμείων και της έρευνας ΕΣΥΕ/ΕΚΚΕ EU-SILC", εισήγηση σε Συνέδριο ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 24-25 Νοεμβρίου 2006.

Μπουρίκος, Δ. (2006), *Ζητήματα Κοινωνικοασφαλιστικής Μεταρρύθμισης στην Ελλάδα*, 2006 στο http://eeep.pspa.uoa.gr/Asfalistiko_agenda_Bourikos.pdf

United Nations (2000), *Replacement Migration: Is it a Solution to Declining and Ageing Populations?* New York: UN Population Division.

Χλέτσος, Μ. (2003), *Οικονομική Ανάλυση της Κοινωνικής Προστασίας*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Παν/μιο Ιωαννίνων.